

Det kongelige miljøverndepartement
Det kongelige landbruks- og matdepartement
Statsrådene

Kommunene, Fylkeskommunene, Fylkeslandbruksstyrene og Fylkesmannen

Deres ref

Vår ref

Dato 21-2-2006

Vern om jorda og kulturlandskapet – kommunenes ansvar innenfor nasjonale mål

Matjorda er en begrenset ressurs i Norge. Bare 3% av arealene våre er dyrka jord. Derfor forventer Regjeringen strengere praksis i kommunene når det gjelder jordvern og reduksjon i omdisponeringen av dyrket og dyrkbar jord.

Statens landbruksforvaltning (SLF) vil få anledning til å fremme innsigelse mot kommunale arealplaner etter Plan- og bygningsloven i saker der fylkesmannen (FM) har innstilt på bruk av innsigelse og fylkeslandbruksstyret ikke følger opp.

Jord – en begrenset ressurs

Vern om den produktive jorda er en viktig del av Regjeringens miljøpolitikk. Jordvern handler om å sikre grunnlag for matproduksjon i et langsiktig perspektiv. I en verden med kraftig befolkningsvekst vil matforsyning og matsikkerhet by på store utfordringer framover. Våre etterkommere skal også kunne dyrke egen mat på egen jord.

Jordsmonnet er, sammen med ren luft og rent vann, det viktigste grunnlaget for biologisk produksjon og arts mangfold. Landbruksarealene er også grunnlag for landskapsverdier, biologisk mangfold, kulturminner, rekreasjon, friluftsliv og opplevelser. Variert landskap har verdi for reiseliv og turisme og er ofte en viktig del av folks hverdagslandskap, identitet og trivsel.

Trusler

Disse verdiene er mange steder truet av omfattende omdisponering og høyt omfang av dispensasjoner fra planer, dvs. en bit-for-bit-nedbygging. Spredt utbygging gir og en uheldig fragmentering av landskapet og produksjonsområdene.

Over 20.000 daa god jord blir hvert år vedtatt disponert til andre formål. Presset mot jorda er størst i de deler av landet med godt klima og gode vilkår for de mest krevende matproduksjoner. Det er disse arealene som har størst verdi i beredskapssammenheng. De kan ikke erstattes ved nydyrking i andre områder

Postadresse

Kontoradresse

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org. nr.:

Telefaks:

Saksbehandler

Kommunenes ansvar

Det er fastsatt et nasjonalt mål om å halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010. For å nå dette målet er det nødvendig at kommunene trekker jordvern hensynet inn i kommuneplanarbeidet, og at de løsningene en kommer fram til i kommuneplanen får en forpliktende oppfølging i reguleringsplaner og enkeltsaker.

Omdisponering ved arealplaner og dispensasjoner må begrenses. Det er kommunene som i stor grad sitter med nøkkelen til dette gjennom sin myndighet etter Plan- og bygningsloven og Jordloven. De kommunene som lykkes med god planlegging kan både sikre arealgrunnlaget for matproduksjon i jordbruket og samtidig gi lokalt reiseliv et fortrinn i form av et aktivt kulturlandskap. Landbruks- og matdepartementets veileder for kjerneområder for landbruk viser hvordan kommunene kan utpeke verdifulle arealer og styre bruken av disse.

(<http://odin.dep.no/lmd/html/kjerneomraade>)

Jordvern og miljøvennlig by- og tettstedsutvikling er ofte sammenfallende interesser. Kompakte byer og tettsteder gir mindre transportbehov og bedre muligheter for miljøvennlige energiløsninger. Ekspansjon av byer og tettsteder er lite ønskelig, og ofte heller ikke nødvendig. Rikspolitisk retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging (RPR-ATP) gir retningslinjer for avveining mellom verne- og bruksinteresser i arealplanleggingen. Retningslinjene legger bl.a. vekt på at mulighetene for økt konsentrasjon av utbyggingen i byggesonen i by- og tettstedsområder skal utnyttes, og at det legges opp til høy grad av tetthet i knutepunktene for kollektivtrafikken. Dette innebærer at kommunen må kunne dokumentere at potensialet for fortetting og transformasjon av gamle industriområder, transportarealer og andre "grå" områder er utnyttet før en vurderer å fravike viktige jordvern hensyn.

Noen steder er det felles bolig- og arbeidsmarked på tvers av kommunegrensene. Da kan det være nødvendig å se arealutviklingen i et regionalt perspektiv, hvor både jordvern og mulighetene for utvikling av miljøvennlige transportløsninger vil være viktige premisser. Vi ønsker at kommunene skal være sitt ansvar bevisst, og både ta initiativ til og delta aktivt i regionale planprosesser der det er aktuelt.

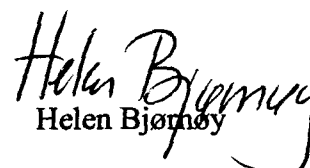
Jordlovens formål om forsvarlig forvaltning av arealressursene og vern av jordsmonnet som produksjonsfaktor gir kommunene et stort ansvar. Kommunene har fra 2004 fått økt myndighet etter jordloven i omdisponerings- og delingsaker. Kommunenes rolle er å utøve et lokalt skjønn og forvalte de landbrukspolitiske virkemidlene innen rammene av nasjonale mål.

Sentrale tiltak

Regjeringen vil følge utviklingen nøye gjennom den etablerte rapporteringen i KOSTRA. Fylkesmannen har selvstendig klagerett i saker etter plan- og bygningsloven § 15 og Fylkeslandbruksstyret har anledning til å overprøve kommunale vedtak etter jordloven. For å styrke jordvernet ytterligere vil Statens landbruksforvaltning (SLF) få anledning til å fremme innsigelse mot kommunale arealplaner etter Plan- og bygningsloven i saker der fylkesmannen (FM) har innstilt på bruk av innsigelse og fylkeslandbruksstyret ikke følger opp.

Terje Riis-Johansen

Med hilsen

Helen Bjørnøy